

ASIA Käräjäsiihterin menettelyä koskeva syyteharkinta**ASIAN VIREILLETULO**

Hovioikeuden presidentti on 5.7.2018 päivätyllä kirjeellä ilmoittanut oikeuskanslerille asiakokonaisuudesta, jossa hovioikeus teki 14.6.2018 kuusi tuomiovirhekantelua koskevaa päätöstä. Kyseisillä päätöksillään hovioikeus poisti ja palautti kärjäoikeuden käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi hovioikeuden päätöksiin kohteena olleet kuusi kärjäoikeuden tuomiota. Kaikissa näissä hovioikeuden päätöksissä todetaan muun ohella seuraavaa:

”Kantelun kohteena olevan lainvoimaiseksi merkityn kärjäoikeuden tuomion mukaan kärjänotaari --- on ratkaissut kärjäoikeuden 1.3.2018 annetuksi merkityn tuomion. Kantelun liitteenä olevien selvitysten perustella kärjänotaari --- ei ole tosiasiasa ratkaissut oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain mukaisessa kirjallisessa menettelyssä ratkaistavaksi tarkoitettua asiaa, vaan kärjäoikeuden tuomio oli ilman kärjänotaarin minkäänlaista käsittelyä merkitty kärjäsihterin toimenpitein ratkaistuksi rikostuomiojärjestelmässä (Ritu-järjestelmä) ja toimitettu asianosaisille. Asiassa on siten tapahtunut oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettu oikeudenkäyntivirhe ja sen vuoksi kärjäoikeuden tuomio on poistettava ja asia palautettava kärjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. --- Asia palautetaan kärjäoikeuteen, jonka tulee tämän päätöksen saatua lainvoiman ottaa asia omasta aloitteestaan välittömästi ratkaistavakseen ja ottaen huomioon palauttamisen syy siinä laillisesti meneteltävä.”

Kärjäoikeuden laamannin hovioikeudelle tekemän kantelukirjelmän mukaan kärjäoikeuden kärjäsihteri oli merkinnyt po. kärjäoikeuden kuusi asiaa ratkaistuiksi Ritu-järjestelmässä. Kerrotun perusteella näytti siltä, että kärjäsihteri oli tehnyt kyseiset merkinnät Ritu-

järjestelmään siitä huolimatta, että asioiden ratkaisijaksi merkitty kärjänotaari ei ollut asioita ylipäätään käsitellyt ja tuomioiksi otsikoidut asiakirjat oli toimitettu asianosaisille.

ESITUTKINTA

Keskusrikospoliisi on toimittanut pyynnöstäni esitutinnan, jossa kärjäsihteeriä on kuultu rikoksesta epäiltynä. Esitutkintapöytäkirja on valmistunut 9.11.2018. Keskusrikospoliisi on vielä toimittanut pyynnöstäni lisätutinnan, jonka pöytäkirja on valmistunut 24.2.2020.

RATKAISU

Esitutkinnasta

Riidatonta asiassa on, että kärjäoikeudessa oli jaettu kuusi rikosasiaa kärjänotaarin ratkaistavaksi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL) 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä. Asiat oli sittemmin merkitty kyseisen kärjänotaarin kärjäoikeudessa ratkaistaviksi 1.3.2018. Kirjallisessa menettelyssä annetuiksi tuomioiksi otsikoidut asiakirjat oli lähetetty syyttäjälle ja vastaajille. Myöhemmin kävi ilmi, että kyseisiä asioita ei tosiasiallisesti ollut ratkaistu kärjäoikeudessa, vaan asianosaisille lähetetyt tuomiojäljennökset olivat kärjäoikeudessa syyttäjän vaatimusten perusteella Ritu-järjestelmään laadittuja tuomioluonnoksia. Kärjäoikeuden laamannin hovioikeudelle tekemän kantelukirjelmän perusteella hovioikeus poisti päätöksillään kyseiset kärjäoikeuden kuusi tuomiota ja palautti asiat kärjäoikeuden käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.

Alustavan selvityksen perusteella näytti siltä, että kerrottuja kuutta asiaa kärjäoikeudessa käsitellyt kärjäsihteeri oli tehnyt merkinnät asioiden ratkaisemisesta Ritu-järjestelmään siitä huolimatta, että asioiden ratkaisijaksi merkitty kärjänotaari ei ollut asioita ylipäätään käsitellyt, ja tuomioiksi otsikoidut asiakirjat oli toimitettu asianosaisille. Kärjäsihteeriä on tämän vuoksi kuultu esitutkinnassa epäiltynä syyllistyneen tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Kärjäsihteeri kiistää syyllistyneensä asiassa rikokseen.

Kärjäsihteeri kertoo varsin seikkaperäisesti niistä toimenpiteistä, joita hän tapahtuma-aikana tavanomaisesti teki käsillä olevan kaltaisissa asioissa Ritu-järjestelmään ja minkälaisen prosessin päätteeksi vastaaja sai tuomion tiedoksi. Kärjäsihteerin mukaan hän teki vastaajan suostumuksen saapumisen jälkeen kärjänotaarille Rituun tuomiokonseptin sekä tuomiolauselman sen mukaan, mitä syyttäjä oli vaatinut. Tuomion perusteluosioon on kärjäoikeudessa käytössä asiakirjapohjia, joita kärjänotaari käyttää apunaan tuomion perusteluja laatiessaan. Näitä asiakirjapohjia kärjäsihteeri oli kertomansa mukaan myös po. asioissa käyttänyt ja hakenut pohjat valmiiksi Rituun. Kärjäsihteerin mukaan tavanomaisesti toimittiin niin, että hän vei asiakirjanipun kärjänotaarille, joka laati tuomion perusteluosion kärjäsihteerin tekemän konseptin pohjalta sekä tarkisti tuomiolauselmakonseptin ja teki siihen mahdollisesti tulevat muutokset. Kärjänotaarin palautettua asian kärjäsihteerille hän teki tuomiolauselmaan mahdollisesti tarvittavat korjaukset. Jos tuomiolauselmaan tuli enemmän korjauksia, hän tarkistutti sen vielä kärjänotaarilla. Kärjäsihteerin mukaan hän kirjasi kunkin asian ratkaistuksi Ritussa, kopioi tuomion (allekirjoittamattoman version) sekä lähetti sen vastaajalle kirjekuudessa ja toimitti tuomiot nipussa myös syyttäjänvirastoon.

Kärjäsihteeri toteaa, että hänen on todella vaikea ymmärtää, että hän olisi poikennut rutiineistaan, ja jutut olisivat päättyneet ratkaistu-tilaan ilman, että ne olisivat käyneet kärjänotaarilla. Hän selostaa tarkemmin työhuoneessaan ollutta ”lappujärjestelmänsä” todeten, että ”[k]aikki on tietysti mahdollista, kun juttuja oli tuohon aikaan todella paljon ja suuren asiakirjamäärän hallitseminen kovassa kiireessä on haastavaa”. Ainoa asia, joka on mahdollisesti voinut mennä pieleen, on kärjäsihteerin mukaan se, että hän oli katsonut, että nämä kuusi juttua olivat valmiita ja että hän oli ”nostanut ne väärään pinoon”.

Todistajana esitutkinnassa kuultu kärjänotaari toteaa puolestaan menettelytavoista kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä po. rikosasioissa seuraavaa:

”Sitten kun ne jutut, joissa oli suostumus, olivat palautuneet minulle, niin siinä vaiheessa oli Ritussa vastauksen ja perustelujen kohdalla vakiofraasit, jotka ehdottomasti vaativat muokkausta ja täydennystä ja esimerkiksi tämä perustelujen vakiofraasi sisälsi summien kohdalla x-merkintöjä ja siellä oli keskenään vaihtoehtoisia lauseita ja minä täydensin tai kirjoitin uudelleen vastauksen ja perustelut eli käsitelisin asian ja ratkaisin sen. Jos ratkaisu oli tuomiolauselman mukainen eli syyttäjän vaatimusten mukainen, niin merkkasin sen luonnostelmatuomiolauselman yläreunaan käsin isoilla kirjaimilla OK/LUK. Jos tuomiolauselmaan tuli muutoksia, en merkinnyt sitä OK/LUK, vaan vedin yli käsin luonnostuomiolauselman niihin kohtiin, mihin halusin muutoksen ja kirjoitin sen muutospyyntöni viereen, samalle paperille sihteerille käsin. Sen jälkeen sitten vein kaikki käsittelemäni jutut, ennen ratkaisunantopäivää, sihteerille. Sihteerille ei mennyt koskaan sellaista minun käsittelemäni ja ratkaisemaani kirjallisen menettelyn juttua, jossa luonnostuomiolauselmassa ei olisi ollut jotain minun tekemääni merkintää. Ajatuksena oli se, että sihteeri tekee tuomiolauselmaan Ritussa muutosmerkinnät, jos olin niitä pyytänyt. Aina kun vein käsittelemäni jutut sihteerille, tein siinä yhteydessä paperikalenterini merkinnän viemieni juttujen lukumäärästä, jotta lainvoimaisia tuomioita tai tyytymättömyyden ilmoituksia allekirjoittaessani tietäisin, että kaikki on saatettu päätökseen. 1.3.2018 kohdalle olin merkinnyt kolme tapausta ja muistan ratkaisseeni silloin kolme tapausta.”

Tapahtumista 1.3.2018 jälkeen kärjänotaari toteaa seuraavaa:

”Sitten seuraavan viikon perjantaina muutoksenhakukansliasta oli tullut minun postilaatikkooni kirjallinen tyytymättömyyden ilmoitus 1.3.2018 annetusta tuomiosta. Koska en muistanut kyseistä henkilöä tai juttua, menin katsomaan Ritusta mistä ratkaisusta on kyse ja sieltä ilmeni, että kyse on asiasta jonka olemassaolosta en edes tiennyt ja jossa perustelujen kohdalla oli tämä vakiofraasivalikko - ikään kuin - ja menin kirjallisia hoitavan sihteerin luo kysyäkseni asiasta. Hän oli lomalla tuolloin ja hänen pöydällään oli pino juttuja joiden päällä luki 1.3.2018 ja siinä pinossa oli yhdeksän jutun asiakirjat, niistä kolme oli ne jutut jotka olin ratkaissut ja jotka pitikin antaa ulos ja kuusi oli sitten asiakirjoja, jotka näin silloin ensimmäistä kertaa. Kävin ne siinä nopeasti läpi ja menin osastonjohtajan puheille ja hän otti asian heti selvitetäväkseen. Käsitteäkseni niistä tehtiin sitten aika välittömästi ilmoitus oikeusrekisterikeskukseen, että niitä juttuja ei panna täytäntöön, eli mitään konkreettista vahinkoa ei rangaistuksen täytäntöönpanosta päässyt kenellekään tapahtumaan.”

Tuomioiksi otsikoitujen asiakirjojen sisällöstä kärjänotaari toteaa seuraavaa:

Nyt näkemistäni kuudesta tuomiosta, joita ei siis ole koskaan annettu, näkee, että minä en ole niitä antanut. Vastaus –kohtaan laitoin aina päivämäärän milloin se tunnustus on tullut ja muutenkin kirjoitin vastauksen vähän eri tavalla ja pidemmästi. Samaten syyksilukemisen perusteet ovat olleet pidemmät ja niihin on avattu näyttö jollain tasolla ainakin ja seuraamuksessa on mainittu kuinka monta päivä-sakkoa laitetaan. Tässä ei lue päiväsakkojen lukumäärää seuraamuksissa ollenkaan. Sitten tietenkin valitsin perustuiko päiväsakkojen määrä vastaajan omaan ilmoitukseen vai verotietoihin ja kirjasin summat.”

Totean johtopäätökseni esitutkinnassa ilmenneestä seuraavan.

Asiassa on jäänyt jossain määrin epäselväksi, mitä tarkalleen tapahtui sen jälkeen, kun kärjäsihteeri laati Ritu-järjestelmässä kerrotut kuusi tuomioluonnosta ja ennen kuin hän lähetti ne asianosaisille ja merkitsi asiat ratkaistuiksi. Kärjäsihteeri toteaa itse olevan vaikea ymmärtää, että asiat olisivat päätyneet ratkaistu-tilaan ilman, että ne olisivat käyneet kärjänotaarilla. Hän kuitenkin myöntää, että tämä on voinut olla mahdollista asioiden suuren määrän ja kovan kiireen vuoksi. Mahdollista kärjäsihteerin mukaan on, että hän oli katsonut näiden kuuden asian olleen valmiita ja että hän oli ”nostanut ne väärään pinoon”. Kärjäsihteerin kertomat tapahtuma-aikaiset toimenpiteet ja menettelytavat yleisesti tapauksen kaltaisissa asioissa eivät nähdäkseeni myöskään ole estäneet sitä mahdollisuutta, että kärjäsihteeri on voinut erehdyksessä lähettää po. kuusi luonnosvaiheessa ollutta tuomiota asianosaisille ja merkitä asiat ratkaistuiksi ilman, että niiden ratkaisijaksi merkitty kärjänotaari olisi asiakirjoja ylipäätään nähnyt. Esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella täysin poissuljettua ei toisaalta ole, että kärjäsihteeri olisi toimittanut asiakirjat kärjänotaarille, mutta asiakirjat syystä tai toisesta olisivat palautuneet kärjänotaarilta kärjäsihteerille ilman, että kärjänotaari olisi niitä käsitellyt tai ylipäätään nähnyt.

Kärjänotaari on esitutkinnassa todistajana kuultuna kertonut tapahtumista muun ohella edellä selostetuin tavoin. Hän on selkeästi tuonut esille, että hän oli nähnyt po. kuusi tuomiota vasta sen jälkeen, kun yhteen niistä oli tullut tyytymättömyyden ilmoitus ja hän oli ryhtynyt asiaa selvittämään. Minulla ei ole perusteita kyseenalaistaa kärjänotaarin esitutkinnassa kertomaa. Etenkin kerrottujen kuuden tuomion perusteluosiot tukevat kärjänotaarin kertomaa. Kunkin tuomion perusteluosiosta ilmenee nähdäkseeni selvästi, että kyse on ollut tuomioluonnoksista eikä annettaviksi tarkoitetuista valmiista tuomioista. Tuomioiden perusteluihin on vastaajien tulotietojen osalta kirjattu sekä vaihtoehto, jonka mukaan tulot on arvioitu vastaajan ilmoituksen mukaisten oikeudenkäynnin aikaisten nettotulojen mukaisesti, että vaihtoehto, jonka mukaan muun selvityksen puuttuessa kärjäoikeus on päiväsakon rahamäärää harkittaessa ottanut huomioon viimeksi toimitetun verotuksen mukaiset verotiedot. Ilmeistä on, että jompikumpi vaihtoehto olisi tullut poistaa luonnoksista. Kaikissa kuudessa tuomiosta todetaan muun ohella myös, että vuoden 2016 verotustietojen mukaan vastaajan nettotulot kuukaudessa ovat olleet ”x euroa”, mikä niin ikään tukee kärjänotaari kertomaa. Yhden tuomion perusteluosio on täysin alkutekijöissään.

Huomion arvoista lisäksi on, että kärjänotaarin mukaan hänen sihteerilleen ei mennyt sellaista hänen käsittelemäänsä ja ratkaisemaansa kirjallisen menettelyn asiaa, jossa luonnostuomiolauselmassa ei olisi ollut jotain hänen tekemäänsä merkintää. Kärjäsihteerin olisi näin ollen jo tuomiolauselman merkintöjen puuttumisesta tullut havaita, ettei kärjänotaari ollut niitä lainkaan käsitellyt. Tästä huolimatta kärjäsihteeri oli merkinnyt asiat ratkaistuiksi ja lähettänyt tuomioiksi otsikoidut asiakirjat asianosaisille.

Lisätutkinnassa on selvitetty, minkälainen ohjeistus käräjänotaareilla ja kärjäsihteereillä oli tapahtuma-aikaan ROL 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä käsiteltäviä asioita varten. Käräjäoikeus toimitti poliisin pyynnöstä esitutkinta-aineistoon tapahtuma-aikaisen 27.10.2015 päivätyn ohjeen ”Kirjallinen menettely”. Kyseisen ohje on sisältönsä perusteella osoitettu käräjänotaareille. Toisaalta ohjeessa otetaan kantaa myös kärjäsihteereiden menettelytapoihin. Ohjeistuksen tultua liitetyksi esitutkinta-aineistoon kärjäsihteeriä kuultiin esitutkinnassa toiseen kertaan. Kärjäsihteeri totesi tuolloin muun ohella käsityksenään seuraavaa: *”Meille [kärjäsihteereille] oli ihan yhtä seikkaperäiset ohjeet, kuin tämä selvästi notaareille tehty ohje. Tästä ohjeesta on muuttunut esimerkiksi se, että ’valmisteleva tuomio’. Tässä ohjeessa sanotaan, että notaari tekisi tuomiopohjan ja tuomiolauselmapohjan, mutta sihteeri sen kuitenkin teki. Minä olen tehnyt aina sillä systeemillä jo ennen tätä ohjetta. Idea taisi olla se, että koska notaareilla on niin paljon töitä, heidän työtaakkaansa siirrettiin meille sihteereille ja mm. sen takia me täytimme valmiiksi mm. tuomiopohjat. Eli vaikka ohje oli tämä, niin toimintamalli oli kuitenkin toinen.”* Kärjäsihteerin kertoman vuoksi käräjäoikeutta pyydettiin vielä ilmoittamaan, oliko käräjäoikeudessa tapahtuma-aikaan voimassa muita kuin esitutkintaan jo liitetty ohje. Käräjäoikeus toimitti esitutkintaan toisen niin ikään 27.10.2015 päivätyn ohjeen, jonka otsikkona on ”Ohjeet tuomion antamiseksi ROL 5A-luvun mukaisessa menettelyssä”. Kyseinen selvästi pelkistetympi ohje on sisältönsä perusteella niin ikään osoitettu käräjänotaareille eikä ohje asiallisesti poikkea edellä mainitusta toisesta ohjeesta. Muita ohjeita ei käräjäoikeuden mukaan tapahtuma-aikaan ollut ROL 5 a luvun mukaisesta käsittelystä.

Kärjäsihteeri ja todistajana kuultu käräjänotaari ovat esitutkinnassa kertoneet tapahtuma-aikaisista menettelytavoista käsiteltäessä asioita kirjallisessa menettelyssä. Edellä mainittujen asiaa koskeneiden käräjäoikeuden ohjeiden sanamuodosta päätellen käräjäoikeudessa ei tapahtuma-aikaan kaikilta osin menetelty näiden ohjeiden mukaisesti. Esimerkiksi kärjäsihteerin ja käräjänotaarin mainitsema menettelytapa, että kärjäsihteeri laati tuomiokonseptin/-pohjan, ei vastannut ohjeistusta. Olenaisista kuitenkin on, että ohjeistuksen ja esitutkinnassa saadun muun selvityksen perusteella epäselvyyttä ei ole siitä, että kärjäsihteerin tehtäviin on kuulunut merkitä kirjallisessa menettelyssä käsitellyt asiat ratkaistuiksi Ritu-järjestelmässä ja lähettää tuomiot asianosaisille. Kärjäsihteeri on esitutkinnassa nimenomaisesti itsekin todennut, että mainitut tehtävät ovat kuuluneet hänen vastuulleen.

Kärjäsihteerin menettelyn rikosoikeudellinen arviointi

Sovellettava rangaistussäännös

Rikoslain 40 luvun 10 §:n (604/2002) mukaan jos virkamies virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta muulla kuin luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettavaan säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon.

Virkavelvollisuuden vastaisuus

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on muun ohella suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 18 §:n 1 momentin tapahtumai-
aikaan voimassa olleen sanamuodon mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan
luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien
tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja
muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä sekä tässä tarkoituksessa erityisesti muun ohella
pitää luetteloa käsiteltäväksi annetuista ja otetuista sekä ratkaistuista ja käsitellyistä asioista tai
muutoin huolehtia siitä, että sen julkiset asiakirjat ovat vaivattomasti löydettävissä.

Esitutinnan perusteella katson tulleen näytetyksi, että kärjäsihteeri oli merkinnyt hänellä
valmisteltavana olleet po. kuusi ROL 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä käsiteltä-
vää asiaa ratkaistuiksi siitä huolimatta, että asioiden ratkaisijaksi merkitty kärjänotaari ei ollut
asioita ylipäätään käsitellyt. Kärjäsihteeri oli lisäksi toimittanut kyseisissä asioissa tuomioiksi
otsikoidut asiakirjat asianosaisille, vaikka kyse oli ollut asioiden tuomioluonnoksista eikä an-
nettaviksi tarkoitetuista tuomioista. Kärjäsihteeri oli siten sekä merkitessään asiat ratkaistuiksi
että lähettäessään asiakirjat asianosaisille laiminlyönyt varmistua siitä, että asiat olivat tosiasi-
allisesti ratkaistuja.

Kärjäoikeuden tapahtuma-aikaisen ohjeistuksen ja esitutkinnassa saadun muun selvityksen
perusteella epäselvyyttä ei ole siitä, että kärjäsihteerin tehtäviin on kuulunut avustaa kärjän-
otaareita ROL 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä, merkitä kärjänotaarien tässä
menettelyssä käsittelemät ja ratkaisemat asiat ratkaistuiksi Ritu-järjestelmässä sekä lähettää
kärjänotaarien antamat tuomiot asianosaisille.

Kärjäsihteeri on edellä kerrotun perusteella rikkonut virkavelvollisuutensa menetellessään se-
lostetuin tavoin. Minulla ei esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella ole perusteita katsoa
kärjäsihteerin rikkoneen virkavelvollisuuttaan tahallaan, vaan katson hänen toimineen velvol-
lisuusiensa vastaisesti huolimattomuuttaan. Johtopäätöksenä kerrotusta on, että kärjäsihteeri
on huolimattomuudesta rikkonut rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla virkavelvolli-
suutensa.

Yksi vai useampi teko

Kärjäsihteeri on käsitellyt kuutta sinällään erillistä rikosasiaa. Esitutkinnassa saadun selvityk-
sen perusteella asiat ovat olleet hyvin samankaltaisia, kärjäsihteeri on käsitellyt niitä samanai-
kaisesti ja asiat on merkitty kärjäoikeudessa samana päivänä ratkaistuiksi.

Mielestäni kärjäsihteerin edellä kerrottu menettely muodostaa lainkäytön asianmukaisuutta ja
sitä kohtaan tunnettavaa luottamusta loukkaavan sekä asiallisesti että ajallisesti yhteneväisen
kokonaisuuden, jota on perusteltua arvioida oikeudellisesti yhtenä tekona.

Teon vähäisyyden arviointi

Asiassa on lisäksi arvioitava, ylittääkö kärjäsihteerin epäilty teko rikoslain 40 luvun 10 §:n
tunnusmerkistössä säädetyn vähäisyydskynnyksen vai onko se tunnusmerkistössä mainitulla ta-
valla huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat koko-
naisuutena arvostellen vähäinen.

Tuottamuksellisten virkarikosten rangaistavuuden perusteita ja tarvetta pohdittiin virkarikoslainsäädännön uudistuksen yhteydessä. Hallituksen esityksessä (HE 58/1988 vp, s. 19) on todettu muun ohella, ettei rangaistavuuden ulottaminen vähäisiin, lähinnä määrättyä menettelytapaa koskevien säännösten rikkomuksiin, joilla ei ole viran asianmukaisen hoidon tai yksityisten etujen kannalta mainittavampaa merkitystä, ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi siinä on todettu (s. 65), ettei säännöksillä ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja että tämän arvioiminen jää syyttäjäviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi.

Vähäisyyttä arvioitaessa on edellä kerrotun perusteella huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä, mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta, ja missä määrin virkamiehen menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu merkitystä myös sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esimerkiksi KKO 2001:54). Teon vähäisyyden arviointi on viime kädessä suoritettava kokonaisarvostelun perusteella (KKO 2004:132).

Kärjäsihteerin laiminlyöntien seurauksena kuusi rikosasiaa oli kärjäoikeudessa merkittyinä ratkaistuiksi ja asianosaisille toimitettiin tuomioiksi otsikoidut asiakirjat, vaikka asioita ei tosiasiallisesti ollut ratkaistu. Kärjäoikeudessa oli myöhemmin sattumanvaraisesti havaittu po. asioiden olleen tosiasiallisesti ratkaisemattomia. Mikäli tätä ei olisi havaittu, olisi kyseiset sittemmin lainvoimaiseksi jääneet tuomiot sakkorangaistuksineen voitu panna täytäntöön. Vaikka kärjäsihteerin ei ole kärjäoikeudessa osallistunut itse päätöksentekoon, ovat hänen laiminlyöntinsä tapahtuneet tuomitsemistoimintaan liittyvällä kärjäsihteerien tehtävien ydinalueella, jossa tarkkuuden ja huolellisen menettelyn vaatimukset korostuvat.

Kärjäoikeuden laamanni oli joutunut kantelemaan asioista hovioikeudelle, joka oli varsin nopeasti poistanut kyseiset tuomiot ja palauttanut ne kärjäoikeuteen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Asiassa ei sinällään ole ilmennyt, että kärjäsihteerin laiminlyöntien seurauksena olisi tämän vuoksi aiheutunut asianosaisille haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia tai muita konkreettisia oikeudenmenetyksiä. Asiantilan korjaamisesta ei ole aiheutunut valtiolle kovin merkittäviä kuluja. Hovioikeuden kanteluratkaisujen mukaan vastaajat eivät käyttäneet heille varattuja tilaisuuksia vastata kanteluihin, joten tuomiovirhekantelumenettelystä ei ole aiheutunut heille kuluja. Mainittu ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että kärjäsihteerin menettely on ollut omiaan varsin vakavasti vaarantamaan sekä vastaajien yksityistä etua että luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Kärjäsihteerin on esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella noudattanut kirjallisesta menettelystä annetusta ohjeistuksesta osin poikennutta vakiintunutta käytäntöä. Ohjeistuksesta poikkeaminen ei ole liittynyt asian merkitsemiseen ratkaistuksi Ritu-järjestelmässä tai tuomioiden lähettämiseen asianosaisille, joten tuolla poikkeamisella ei ole teon vähäisyydsarvioinnissa ollut ankaroitavaa merkitystä. Ohjeistuksesta poikennut käytäntö on sinällään voinut lisätä tapauksen kaltaisen virheellisen menettelyn mahdollisuutta, mutta tämän teon vähäisyyden puolesta puhuvan seikan painoarvo ei kuitenkaan ole tapauksessa niin suuri, että sillä olisi asiassa oikeudellista merkitystä. Olennaista on, että kärjäsihteerin on joka tapauksessa tullut varmistua siitä, että käsillä olleet rikosasiat olivat tosiasiallisesti ratkaistuja.

Kärjäsihteerin tekoa ei voida näkemykseni mukaan näissä olosuhteissa pitää tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

ROL 1 luvun 6 §:n (670/2014) 1 momentin mukaan syyttäjän on nostettava syyte epäilystä rikoksesta, jos hän katsoo, että se on laissa säädetty rangaistavaksi (kohta 1), sen syyteoikeus ei ole vanhentunut (kohta 2), ja on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi (kohta 3). Pykälän 2 momentin mukaan, vaikka on olemassa todennäköisiä syitä epäillyn syyllisyyden tueksi ja muut 1 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät, syyttäjä saa kuitenkin jättää syytteen nostamatta 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan lainkohdan nojalla.

ROL 1 luvun 7 §:n (670/2014) 1 kohdan mukaan syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta, jos epäilystä rikoksesta ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja sitä on sen haitallisuus tai siitä ilmenevä rikoksesta epäillyn syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä.

Olen edellä katsonut kärjäsihteerin rikkoneen huolimattomuudesta virkavelvollisuutensa rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla tavalla, eikä hänen tekoaan voida pitää pykälässä tarkoitettulla tavalla kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Totean näin ollen kärjäsihteerin syyllistyneen edellä selostetulla menettelyllään rikoslain 40 luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen.

Syytteen nostamisen aiheellisuutta harkitessani olen ottanut huomioon kärjäsihteerin esitutkinnassa kertomat seikat hänen tapahtuma-aikaisesta työtilanteestaan sekä sen, että kärjäsihteerin oli esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella noudattanut kärjäoikeudessa kirjallisessa menettelyssä vakiintunutta ja siitä annetusta ohjeistuksesta osin poikennutta käytäntöä, joka sinällään oli voinut lisätä virheellisen menettelyn mahdollisuutta. Asiassa ei ole ilmennyt, että po. kuuden rikosasian asianosaisille olisi aiheutunut asiassa haitallisia täytäntöönpanoseurauksia tai muita konkreettisia oikeudenmenetyksiä. Kärjäsihteerin on sittemmin jäänyt eläkkeelle. Minulla ei näissä olosuhteissa ja ROL 1 luvun 7 §:n 1 kohdassa säädetty soveltuvin osin huomioon ottaen ole aihetta määrätä kärjäsihteerin menettelystä syytettä nostettavaksi.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n (536/2011) 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen. Annan kärjäsihteerille mainitussa lainkohdassa tarkoitettua huomautuksen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 4 momentin (675/2014) mukaan, jos pykälän 1 momentissa tarkoitettu oikeuskanslerin ratkaisu sisältää rikoksen syyksilukemisen, huomautuksen saaneella on oikeus saada syyllisyyttä koskeva ratkaisu tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kärjäsihteerillä on säädetyn tavoin oikeus saada edellä oleva syyllisyyttä koskeva ratkaisuni tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaatimus tuomioistuinkäsittelystä on mainitun lainkohdan mukaisesti toimitettava minulle kirjallisesti 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona huomautus on annettu tiedoksi.

Huomautus annetaan tiedoksi tällä postitse tänään kärjäsihteerille lähetettävällä päätöksellä. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Markus Löfman